

AGATHA CHRISTIE

Φόνος στη Μεσοποταμία

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Φόνος στη Μεσοποταμία**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Murder in Mesopotamia
Από τις Εκδόσεις HarperCollinsPublishers, Λονδίνο 2016
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Agatha Christie
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Χρήστος Καψάλης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Γιαννούσης
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Agatha Christie Limited, 1936. All rights reserved.
AGATHA CHRISTIE, POIROT, the Agatha Christie Signature and the AC Monogram Logo are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere.
All rights reserved.
© Εξωφύλλου: HarperCollinsPublishers Ltd.
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Λυχνάρι, με τον τίτλο «Μια κραυγή αγωνίας»
Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Νοέμβριος 2019

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3191-8
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3192-5

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 * fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 * fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr * **<http://blog.psychogios.gr>**

AGATHA CHRISTIE

Φόνος στη Μεσοποταμία

Μετάφραση: Χρήστος Καψάλης

Πρόλογος: Νίκος Βατόπουλος

ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΑΓΚΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

*Η μυστηριώδης υπόθεση στο Στάιλς
Πέντε μικρά γουρουνάκια
Φόνοι με αλφαβητική σειρά
Έγκλημα στο Οριάν Εξηρές
Ο Πουαρό ερευνά
Φόνος στο πρεσβυτέριο
Το πτώμα στη βιβλιοθήκη
Και δεν έμεινε κανένας
Δέκα ύποπτοι για φόνο
Μια αυτοβιογραφία
Έγκλημα στο γκολφ
Η δολοφονία του Ρότζερ Άκροϊντ
Οι Μεγάλοι Τέσσερις
Θανάσιμος κίνδυνος
Οι πρώτες υποθέσεις του Πουαρό
Η φαρμακερή πένα
Πρόσκληση σε φόνο
Ο μυστικός αντίπαλος
Η δοκιμασία της αθωότητας
Το μυστικό του Τσίμνεις
Φόνος στη Μεσοποταμία
Το μυστήριο του Μπλε Τρένου
Τα Χριστούγεννα του Ηρακλή Πουαρό
Τραγωδία σε τρεις πράξεις
Οι άθλοι του Ηρακλή
Σίκαλη στην τσέπη
Ο καθρέφτης ράγισε
N ή M;
Γιατί δε φώναξαν την Έβανς;
Το μυστήριο των επτά ρολογιών*

*Αφιερωμένο στους
πολλούς φίλους μου αρχαιολόγους
στο Ιράκ και τη Συρία*

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα στην ελληνική έκδοση	11
Τα κυριότερα πρόσωπα του έργου	19
Πρόλογος του Τζάιλς Ράιλι, γιατρού	23
1. Προμετωπίδα	25
2. Η Έμι Λέδεραν συστήνεται	27
3. Κουτσομπολιά	34
4. Φτάνω στη Χασανιέ	39
5. Τελ Γιαριμτζά	50
6. Πρώτο βράδυ	56
7. Ο άνδρας στο παράθυρο	69
8. Νυχτερινός συναγερμός	79
9. Η εξομολόγηση της κυρίας Λάιντνερ	87
10. Απόγευμα Σαββάτου	97
11. Μια παράξενη υπόθεση	103
12. «Δεν πίστεψα...»	110
13. Η άφιξη του Ηρακλή Πουαρό	116
14. Ένας από εμάς;	127
15. Ο Πουαρό καταθέτει μια πρόταση	135

16. Οι ύποπτοι.....	144
17. Ο λεκές δίπλα στο λαβομάνο.....	151
18. Τσάι στου δόκτορα Ράιλι.....	160
19. Μια νέα υποψία.....	173
20. Δεσποινίς Τζόνσον, κυρία Μερκάδο, κύριος Ράιτερ.....	183
21. Κύριος Μερκάδο, Ρίτσαρντ Κάρει.....	197
22. Ντέιβιντ Έμοτ, πατήρ Λαβινί και μια ανακάλυψη.....	206
23. Στροφή στο μεταφυσικό.....	219
24. Ο φόνος είναι συνήθεια.....	230
25. Αυτοκτονία ή φόνος;.....	235
26. Σειρά έχω εγώ!.....	245
27. Η αφετηρία ενός ταξιδιού.....	252
28. Το τέλος του ταξιδιού.....	282
29. Κατακλείδα.....	292

Πρόλογος στην ελληνική έκδοση

Το Βασιλικό Κοιμητήριο στην Ουρ, κοντά στον Περσικό Κόλπο και στις εκβολές του Τίγρη και του Ευφράτη, μια νεκρόπολη που στοίχειωνε τη φαντασία, ήταν το μέρος όπου η Άγκαθα Κρίστι, σε μια από τις επισκέψεις της στη Μέση Ανατολή, συνάντησε μια ομάδα Βρετανών αρχαιολόγων. Ανάμεσά τους ήταν και ο σερ Μαξ Μαλόουν (1904-1978), αρχαιολόγος επίσης, τον οποίο θα παντρευόταν λίγους μήνες μετά, τον Σεπτέμβριο του 1930. Ήταν ο δεύτερος σύζυγός της, με τον οποίο έζησε ως το τέλος της ζωής της.

Η Άγκαθα Κρίστι είχε έλξη για την Ανατολή από πολύ μικρή ηλικία και αυτή η επιθυμία της να ταξιδεύει και να γνωρίζει πολιτισμούς εντοπίζεται ίσως στην αναγνωστική μανία της. Τα βιβλία τα καταβρόχθιζε από μικρό κορίτσι και η φαντασία της οργίαζε μέσα στο ανοιχτών οριζόντων αστικό περιβάλλον όπου μεγάλωσε τα τελευταία χρόνια της Βικτοριανής εποχής. Όταν πέθανε η Βασίλισσα Βικτορία (1901), η Άγκαθα Κρίστι ήταν μία δεσποινίς 11 ετών.

Ήταν η συγκυρία ευνοϊκή να βρεθεί στο Ιράκ το 1930, να γνωρίσει τον δεύτερο σύζυγό της, αρκετά χρόνια νεότερό της, και να καλλιεργήσει ακόμη περισσότερο το έως τότε υπαρκτό αλλά επιδερμικό ενδιαφέρον της για τους αρχαίους πολιτισμούς της Ανατολής. Από αυτό το ενδιαφέρον –και ως επιστέγασμα της νέας ζωής που άρχιζε το 1930– η Άγκαθα Κρίστι έγραψε τέσσερα μυθιστορήματα, από τα πιο γνωστά της, τρία από αυτά στη δεκαετία του '30 και το τέταρτο μετά τον πόλεμο. Όλα ήταν επιτυχίες, και το Φόνος στη Μεσο-

ποταμιά, που εκδόθηκε πρώτη φορά το 1936, ήταν ένα από τα πιο επιτυχημένα. Θεωρείται το πιο «αρχαιολογικό» από τα «αρχαιολογικά» της και με ήρωα τον Ηρακλή Πουαράρ είναι πλέον ένας κλασικός τίτλος.

Θυμάμαι ότι αυτό το βιβλίο της Άγκαθα Κρίστι το πρωτοδιάβασα σε ηλικία 12 ετών σε μια φθηνή έκδοση στη σειρά των ΒΙΠΕΡ που έκαναν τότε θραύση (1972). Ήταν για μένα μια πύλη ενηλικίωσης και... έτυχε το Φόνος στη Μεσοποταμία να σηματοδοτήσει τη μύησή μου στη λογοτεχνία ενηλίκων. Έκτοτε, δε σταμάτησα να διαβάζω την Άγκαθα Κρίστι, στο πρωτότυπο ή σε μεταφράσεις... Θυμάμαι, όταν μάθαινα αγγλικά, μας έλεγαν να δοκιμάσουμε ένα από τα βιβλία της στο πρωτότυπο, γιατί η γλώσσα της ήταν στρωτή, εύληπτη, απέφευγε τις πολλές δευτερεύουσες προτάσεις, είχε σαφήνεια και λογική, έχτιζε την πλοκή με αλληλουχίες και απέφευγε τις γλωσσικές ακρότητες και ακροβασίες. Είχε, με άλλα λόγια, αρχιτεκτονική ο λόγος της.

Η Άγκαθα Κρίστι έχει σαφέστατα σχέση με τη δομή του λόγου, αλλά περισσότερο με τον ορθολογικό καταμερισμό. Στο Φόνος στη Μεσοποταμία στήνει μια κανονική κάτοψη, που θα αρέσει πολύ στους αρχιτέκτονες, για να μπορέσει να οργανώσει το μυστήριο, τα πολλά πρόσωπα και τις διαρκείς ανατροπές. Χρησιμοποιεί τον αρχέγονο τύπο της ημιυπαίθριας κατοικίας, με το περιστύλιο, το αίθριο, την εσωτερική αυλή (ανάλογα με τον τύπο του κτιρίου), τόσο διαδεδомένο από τις απαρχές του πολιτισμού σε όλο τον πολιτισμικό ορίζοντα της Μέσης Ανατολής και της Μεσογείου.

Είναι πιθανόν η Άγκαθα Κρίστι να είχε έρθει σε επαφή από νωρίς με μορφές δόμησης και κατοίκησης εκ διαμέτρου αντίθετες από τις βρετανικές και το ερευνητικό μυαλό της, γεμάτο περιέργεια και με ταλέντο στην παρατήρηση, να είχε απορροφήσει εικόνες από τα πρώιμα ταξίδια της στην Αίγυπτο. Το επίσης πολύ επιτυχημένο μυθιστόρημά της Έγκλημα στον Νείλο (1937) έχει ρίζες στα νεανικά βιώματά της ως νεαρή ταξιδιώτισσα στη Βόρεια Αφρική.

Μετά το 1910 περνούσε μικρά ή μεγαλύτερα διαστήματα στο Κάι-

ρο, μαζί με τη μητέρα της, κατά το συνήθειο των Βρετανών μεσοαστών που από τον 18ο αιώνα και μετά ταξίδευαν στις θερμές χώρες, σε ένα μεγάλο τόξο από την Ιταλία ως την Αίγυπτο και την Παλαιστίνη. Στη Νότια Ευρώπη, επίσης, η οικογένεια της Κρίστι, που ανήκε στην ανώτερη μεσαία τάξη (σε μια εποχή έντονης κοινωνικής διαστρωμάτωσης), ταξίδευε συχνά, την εποχή ακμής της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Η Άγκαθα Κρίστι προφανώς συνέλεγε εικόνες και εμπειρίες, αλλά δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι το ενδιαφέρον της για τον πολιτισμό της Ανατολής και την αρχαιολογία ήταν ουσιαστικό πριν από το 1930. Είχε το απλό ενδιαφέρον μιας ενημερωμένης γυναίκας του καιρού της.

Ωστόσο, ήταν περίοδος κατά την οποία η Βρετανική Αυτοκρατορία είχε μεγάλη επιρροή στην Εγγύς και τη Μέση Ανατολή. Η Αίγυπτος ήταν υπό βρετανικό έλεγχο ήδη από το 1882 (λίγα χρόνια μετά τα εγκαίνια της Διώρυγας του Σουέζ), ενώ ένα μεγάλο μέρος του Ιράκ ήταν υπό βρετανικό έλεγχο, επίσης, μετά τον διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Όλα αυτά τα γεγονότα γεννούσαν προφανώς εικόνες και απορίες στο μυαλό μιας ανήσυχης νέας όπως ήταν η Άγκαθα Κρίστι. Η Ανατολή, εξωραϊσμένη μέσα από φίλτρα οριενταλισμού, ασκούσε γοητεία, και η εμπειρία της από το Οριάν Εξπρές έχει αποτυπωθεί σε ένα από τα διάσημα βιβλία της (1934). Με το Οριάν Εξπρές ταξίδευε ως την Κωνσταντινούπολη, όπου κατέλυε στο πολυτελές ξενοδοχείο Πέρα Παλάς. Και ήταν μέσα από την εμπειρία της στην Εγγύς Ανατολή που γνώρισε Έλληνες αστούς της Σμύρνης και της Πόλης, ίσως και της Μέσης Ανατολής. Οι Έλληνες ήρωες στα βιβλία της Άγκαθα Κρίστι αξίζουν ξεχωριστή μελέτη.

Όμως στη δεκαετία του 1920, και συγκεκριμένα το 1925, αρχίζουν οι μεγάλες αρχαιολογικές ανασκαφές των Βρετανών στο Ιράκ, που τελούσε επί της ουσίας υπό βρετανική κατοχή (επισήμως από το 1921). Η βρετανική αρχαιολογία είχε μακρά παράδοση και μεγάλη παρουσία στην Ανατολή μέσω του υπουργείου Εξωτερικών, των διπλωματικών αποστολών και των ερευνητικών προγραμμάτων του

Βρετανικού Μουσείου ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα. Στο Ιράκ οι Βρετανοί είχαν επιτυχίες στην αρχαιολογία στο πιο προβεβλημένο σημείο, στην αρχαία πρωτεύουσα Ουρ, που θα επισκεφθεί και η Άγκαθα Κρίστι το 1930 και που αποτελεί και το φόντο για το Φόνος στη Μεσοποταμία.

Στην Ουρ οι Βρετανοί ανασκάπτουν την αρχαία νεκρόπολη και φέρνουν στο φως το περίφημο ζιγκουράτ στις αρχές της δεκαετίας του 1850, όταν ο διπλωμάτης αλλά και αρχαιολόγος Τζον Τζορτζ Τέιλορ προχωρά με επιτυχία τις ανασκαφές. Παρά την απήχηση που είχαν τα νέα της ανασκαφής, τα ανασκαφικά έργα σταδιακά ατόνησαν ως τις αρχές του 20ού αιώνα, καθώς τα ερευνητικά πεδία μετακινήθηκαν σε γειτονικές περιοχές. Ωστόσο η φαντασία για τα βαβυλωνιακά κατάλοιπα οργιάζε και η νεκρόπολη της Ουρ ήταν ένας τόπος προσκυνήματος για αρχαιολόγους και μελετητές.

Οι Βρετανοί επιστρέφουν συστηματικά το 1918-19, με τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, και όταν ο χάρτης των εδαφών που κατείχαν οι Οθωμανοί είναι ακόμη υπό αμφισβήτηση. Επί της ουσίας οι ανασκαφές στην αρχαία πόλη Ουρ αρχίζουν ξανά το 1922 (μετά την προσάρτηση, επί της ουσίας, του Ιράκ) με χρηματοδότηση από το Βρετανικό Μουσείο και το Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας. Οι ανασκαφές είναι εκτενείς και έχουν θεαματικά αποτελέσματα. Επικεφαλής θα τεθεί ο κορυφαίος αρχαιολόγος σερ Τσαρλς Λέοναρντ Γούλεϊ (1880-1960) και η ανασκαφή θα συνεχιστεί αδιάλειπτα ως το 1934. Σε αυτήν την αρχαιολογική αποστολή μετέχει και ο μέλλων – δεύτερος – σύζυγος της Άγκαθα Κρίστι, ο Μαξ Μαλόουν.

Βρισκόμαστε στο κομβικό σημείο της αφήγησής μας. Είναι η χρονιά (1930) που οι ανασκαφές στα αρχαία εδάφη της Μεσοποταμίας προχωρούν εντατικά και τα ευρήματα είναι σημαντικά. Ο νεαρός Μαξ Μαλόουν είναι 26 ετών και πολλά υποσχόμενος και η Άγκαθα Κρίστι είναι 40 ετών και ήδη μια διάσημη συγγραφέας. Το 1930 έχει ήδη γευτεί την επιτυχία ενός από τα πιο δημοφιλή μυθιστορήματά της, το Η δολοφονία του Ρότζερ Άκροϊντ (1926), είχε ήδη χωρίσει (1928) από τον πρώτο της άνδρα, τον Άρτσιμπαλντ Κρίστι (που την εγκατέ-

λειψε για άλλη γυναίκα), είχε «εξαφανιστεί» για ένα διάστημα (το μεγάλο μυστήριο της εποχής) και συνέχιζε να γράφει και να ταξιδεύει. Ήταν μια ανεξάρτητη γυναίκα, αλλά, όπως απέδειξαν ο τρόπος με τον οποίο χειρίστηκε τον χωρισμό της και η σπασμωδική αντίδρασή της να «εξαφανιστεί» για ένα μεγάλο διάστημα (απασχολώντας τον Τύπο), φανέρωνε μια ευάλωτη ψυχοσύνθεση, αντίθετη προς τη δημόσια εικόνα της. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η Άγκαθα Κρίστι στα 40 της χρόνια ήταν στο απόγειο της δύναμής της. Δε γνώριζε τότε ότι την περίμενε ακόμη μεγαλύτερη δόξα, τα χρόνια που θα ακολουθούσαν, με αλλεπάλληλες εκδοτικές επιτυχίες από το 1930 ως τον θάνατό της, το 1976. Ήταν η γυναίκα-φαινόμενο.

Και ως μία καθόλου συνηθισμένη γυναίκα, αλλά και ως μία εύπορη και δημοφιλής συγγραφέας, η Άγκαθα Κρίστι πήρε ακόμη μια φορά το Οριάν Εξπρές και ταξίδεψε αρχικά προς την Κωνσταντινούπολη και μετά προς τη Βαγδάτη, που ήταν ο τελικός προορισμός της. Πολλοί Βρετανοί ταξίδευαν τότε στο Ιράκ. Υπήρχε πολυάριθμη βρετανική παροικία και η σιδηροδρομική γραμμή ήταν η βασική αιτία προστριβών και ανταγωνισμών ανάμεσα στις δύο αυτοκρατορίες, τη βρετανική και τη γερμανική, έως το 1914. Οι Γερμανοί, σε έναν αγώνα δρόμου να προκαταλάβουν το έδαφος, σχεδίασαν το μεγαλεπήβολο σχέδιο σιδηροδρομικής σύνδεσης Βερολίνου - Βαγδάτης. Η γραμμή διεκόπη λόγω του Μεγάλου Πολέμου και συνεχίστηκε μετά, όταν όμως οι γεωπολιτικοί συσχετισμοί είχαν μεταβληθεί μετά τη συντριβή της Γερμανικής Αυτοκρατορίας.

Η Άγκαθα Κρίστι θα βρεθεί στην ανασκαφή, στην Ουρ, σε ένα οικείο βρετανικό περιβάλλον. Η αρχαιολογική αποστολή ήταν ήδη εκεί από το 1925. Ο Μαξ Μαλόουν είχε ειδικευση στη Μέση Ανατολή και γι' αυτό αποτελούσε μέρος της πολυπληθούς αποστολής. Στη Μέση Ανατολή θα έμενε για αρκετά χρόνια ακόμη, καθώς θα αναλάμβανε κι άλλα πόστα στο Ιράκ και στη Συρία. Η Άγκαθα Κρίστι, μετά το 1930, αρχίζει σταδιακά και συστηματικά να εμβαθύνει με περισσότερο συνειδητό τρόπο όχι μόνο στον αρχαιολογικό κόσμο, αλλά και στα ήθη και στον αέρα της Μέσης Ανατολής. Η αυτοπεποίθηση

που της έδιναν τα δικά της πλέον βιώματα ως ενήλικη γυναίκα, αλλά και η τριβή της με τον κόσμο του δεύτερου συζύγου της την οδήγησαν σε μια νέα περίοδο της συγγραφικής καριέρας της. Η δεκαετία του '30 ήταν ιδιαίτερα παραγωγική. Ένα από τα πιο επιτυχημένα βιβλία αυτής της νέας περιόδου συγγραφικής ανθοφορίας ήταν και το Φόνος στη Μεσοποταμία.

Έχει ενδιαφέρον να βλέπει κανείς την περσόνα του Ηρακλή Πουαρό σε μία αρχαιολογική ανασκαφή στο Ιράκ του Μεσοπολέμου. Είναι φανερό ότι η Άγκαθα Κρίστι αισθάνεται πλέον ασφαλής να στήσει ένα –πάντα πολυαναμενόμενο από ένα ευρύτατο διεθνές κοινό– νέο μυθιστόρημα σε ένα «εξωτικό» σκηνικό και να περιλάβει θραύσματα αρχαιολογικών γνώσεων που είχε στο μεταξύ αποκτήσει. Δεν είναι τυχαίο ότι αφιερώνει το βιβλίο στους φίλους αρχαιολόγους που είχε γνωρίσει στο Ιράκ και στη Συρία, και ότι, γνωρίζοντας καλά τις ισορροπίες, κρατά το αρχαιολογικό υλικό σε δεύτερο επίπεδο. Το Φόνος στη Μεσοποταμία είναι ένα κλασικό αστυνομικό της χρυσής εποχής (1930-1960) τοποθετημένο απλώς σε αρχαιολογικό χώρο στη Μέση Ανατολή. Είναι ένα ίδιον της Άγκαθα Κρίστι να προσφέρει στους αναγνώστες της ένα πλούσιο ανθολόγιο ανθρώπινων χαρακτήρων και πολιτισμικών αναφορών. Οι αναφορές σε άλλους πολιτισμούς μένουν, ασφαλώς, σε ένα πρώτο επίπεδο, γιατί στόχος ήταν ο υψηλός μέσος όρος και η ίδια η Άγκαθα Κρίστι σε αυτόν ανήκε. Αυτή ήταν η αξία της αυθεντικότητάς της. Έγραφε για όσα ήξερε, για όσα τη συγκινούσαν και πήγαινε τόσο εις βάθος όσο άντεχαν η ίδια και το μεγάλο κοινό της. Το Φόνος στη Μεσοποταμία μάς μεταφέρει στον τόπο μιας αρχαιολογικής ανασκαφής και όλες οι αναφορές της Άγκαθα Κρίστι πηγάζουν από εκείνη την πρώτη επίσκεψή της στο αρχαίο νεκροταφείο της πόλης Ουρ, όπου γνώρισε και τον Μαλόουν. Αναπαράγονται όλα τα στερεότυπα της ψυχαγωγικής λογοτεχνίας του Μεσοπολέμου, προσαρμοσμένα σε κλίμα μυστηρίου. Η απόφια Αγγλίδα νοσοκόμα που αποδέχεται την πρόσκληση ενός αρχαιολόγου στο Ιράκ να φροντίσει τη σύζυγό του. Υπάρχουν θαμμένα μυστικά, ιστορίες που πηγαινούν πίσω στον Με-

γάλο Πόλεμο, γιατί, ας μην ξεχνάμε, η δεκαετία του '30 ήταν για τους σύγχρονους τότε «η μεταπολεμική εποχή»... Υπάρχουν πάντα το απρόσμενο θύμα και η σωρεία των υπόπτων.

Η Άγκαθα Κρίστι χρησιμοποιεί τη λογική των δωματίων που βλέπουν σε κοινόχρηστο χώρο. Αυτή η δομή έχει καταγωγή, όπως έχει ήδη αναφερθεί, στον τρόπο ζωής της Μεσογείου και της Εγγύς και της Μέσης Ανατολής. Εδράζεται, δηλαδή, στην αξία του ημιυπαίθριου βίου και πάνω σε αυτήν η Άγκαθα Κρίστι σκηνοθετεί τη συμβίωση των ενοίκων και διαρθρώνει την πλοκή. Αλλά, πέρα από τη συγκεκριμένη αρχιτεκτονική κάτοψη που ταιριάζει στο σκηνικό μιας ανασκαφής στο Ιράκ του Μεσοπολέμου, η Άγκαθα Κρίστι αναπαράγει εδώ το πολύ δημοφιλές, εκείνη την εποχή, πρότυπο των δωματίων σε αλληλουχία, που χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον, κυρίως στην Αγγλία, από μείζονες και ελάσσονες συγγραφείς μυστηρίων ως ένα παιχνίδι λογικής.

Τα δωμάτια σε αλληλουχία ή η κάτοψη που προκαλεί τη σκέψη μέσα από την αρχιτεκτονική του νου (και του χώρου) προσαρμόζονται ως λογική είτε η υπόθεση εκτυλίσσεται στο Ιράκ είτε στην αγγλική εξοχή. Είναι μια κλασική μέθοδος των αστυνομικών μυθιστορημάτων στην κατηγορία των *whodunit* (δηλαδή, στην αναζήτηση του δολοφόνου) και υιοθετείται στην προκειμένη περίπτωση από την Άγκαθα Κρίστι για να δομήσει τους χαρακτήρες πάνω σε έναν ορθολογικό κάναβο. Παρόμοια τεχνική υιοθετούσε και ένας άλλος μετρ των μυστηρίων του Μεσοπολέμου, ο Τζον Ντίξον Καρ (1906-1977), μάλλον ξεχασμένος σήμερα, καθιστώντας αυτήν τη μέθοδο κλασική βρετανική συνταγή.

Διαβάζοντας ξανά το Φόνος στη Μεσοποταμία, είχα την αίσθηση ότι πλέον αυτό το βιβλίο, όπως και τα περισσότερα της Άγκαθα Κρίστι, είναι κλασικό ανάγνωσμα. Μυεί στην τεχνική ενός καθάραιμου αστυνομικού μυθιστορήματος, όπως το κατανοούσαν στη χρυσή εποχή: απαλλαγμένο από θεωρίες και συμβολισμούς, με έμφαση στην πλοκή και στους χαρακτήρες. Η Άγκαθα Κρίστι πρυτανεύει με τον ορθολογισμό της, δοξάζει την ανθρώπινη παρατηρητικότητα

και την αλληλουχία της σκέψης, δεισδύει σε σκοτεινές πτυχές των χαρακτήρων, παρότι σήμερα πολλοί θα θεωρήσουν αβαθή την ανάλυσή τους. Πρωτίστως, όμως, μιλά στον αναγνώστη χωρίς ναρκισσισμό. Γράφει για να ευχαριστήσει. Και αυτό γνωρίζει να το κάνει άριστα.

Νίκος Βατόπουλος

Τα κυριότερα πρόσωπα του έργου

Ηρακλής Πουαρό

Διάσημος Βέλγος ντετέκτιβ. Καλείται να διαλευκάνει την υπόθεση ενώ ταξιδεύει για λίγες μέρες στη Βαγδάτη.

Έιμι Λέδεραν

Νοσοκόμα, ταξίδεψε στο Ιράκ για να βοηθήσει την οικογένεια στην οποία εργαζόταν να εγκατασταθεί, και στη συνέχεια αναλαμβάνει να κρατά συντροφιά και να προσέχει τη Λουίζ Λάιντερ. Είναι η αφηγήτρια του βιβλίου.

Λουίζ Λάιντερ

Αμερικανίδα, σύζυγος του αρχαιολόγου Έρικ Λάιντερ. Στη διάρκεια των ανασκαφών εκδηλώνει μια μορφή νευρικού κλονισμού, για λόγους που δεν είναι εξαρχής ξεκάθαροι. Οι φόβοι της αρχικά αντιμετωπίζονται λίγο έως πολύ σαν αβάσιμοι από όλους. Όταν, όμως, εντοπίζεται νεκρή, η υπόθεση αποκτά άλλη διάσταση.

Έρικ Λάιντερ

Αρχαιολόγος, σουηδικής καταγωγής, επικεφαλής των ανασκαφών. Χαμηλών τόνων άνθρωπος, προσλαμβάνει την Έιμι Λέδεραν και αργότερα καλεί τον Ηρακλή Πουαρό προκειμένου να λυθεί το μυστήριο του φόνου της συζύγου του.

Λοχαγός Μέιτλαντ

Βρετανός αξιωματικός, επικεφαλής της τοπικής αστυνομίας. Αναλαμβάνει αρχικά τη διαλεύκανση της υπόθεσης, όμως σύντομα κρίνει απαραίτητη τη συνδρομή του Πουαρό.

Ρίτσαρντ Κάρεϊ

Αρχιτέκτονας, παλιός φίλος και συνεργάτης του δρα Λάιντερν. Γοητευτικός και μετρημένος, κυκλοφορούσαν φήμες πως είχε συνάψει σχέση με την κυρία Λάιντερν.

Άννα Τζόνσον

Συνεργάτιδα και φίλη του δρα Λάιντερν. Καταλήγει να γίνει το δεύτερο θύμα της υπόθεσης, λίγο αφότου αποκαλύπτει στην αδελφή Λέδεραν ότι συνειδητοποίησε πως θα μπορούσε να έχει διαπραχθεί ο φόνος της κυρίας Λάιντερν, έχοντας όμως αρνηθεί να πει κάτι περισσότερο.

Δρ Τζάιλς Ράιλι

Βρετανός γιατρός, φίλος του Πουαρό. Είναι εκείνος που μεσολαμβάνει προκειμένου να προσληφθεί η αδελφή Λέδεραν, καθώς και αυτός που πείθει τον δρα Λάιντερν να στραφεί για βοήθεια στον Πουαρό.

Σίλα Ράιλι

Η νεαρή, ελαφρώς αντισυμβατική και απρόβλεπτη κόρη του δρα Ράιλι.

Γιόζεφ Μερκάδο

Αρχαιολόγος, συνεργάτης του δρα Λάιντερν στην ανασκαφή. Είναι υπεύθυνος για την καταγραφή των ευρημάτων.

Μαρία Μερκάδο

Σύζυγος του Γιόζεφ. Νεαρή, μικροκαμωμένη και κάπως νευρική,

έχει την τάση να αντιδρά έντονα σε οτιδήποτε συμβαίνει. Διατηρεί εξαρχής επιφυλάξεις για το κατά πόσο είναι βάσιμοι οι φόβοι της κυρίας Λάιντερ.

Μπιλ Κόουλμαν

Είναι η πρώτη του χρονιά στην ανασκαφή και γενικά στην αρχαιολογία, για την οποία δε διστάζει να ομολογήσει πως δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα. Παρ' όλα αυτά, είναι εργατικός και πρόθυμος, αν και με μια τάση να κάνει άκαιρα και όχι ιδιαίτερα πετυχημένα αστεία.

Ντέιβιντ Έμοτ

Νεαρός Αμερικανός, συνεργάτης του δρα Λάιντερ. Σοβαρός και μετρημένος άνθρωπος, εργάζεται για δεύτερη χρονιά στην ανασκαφή. Ως χαρακτήρας και παρουσία, είναι διαμετρικά αντίθετος του Κόουλμαν.

Καρλ Ράιτερ

Επίσης Αμερικανός, από το Σικάγο. Εργάζεται πρώτη χρονιά στην ανασκαφή, όπου είναι υπεύθυνος για τη φωτογράφιση των χώρων και των ευρημάτων. Αποτελεί συχνά στόχο των πειραγμάτων της κυρίας Λάιντερ.

Πατήρ Λαβινί

Γάλλος μοναχός, προερχόμενος από τη Βόρεια Αφρική. Ειδικός στις αρχαίες γλώσσες, είναι υπεύθυνος για τη μετάφραση των επιγραφών που εντοπίζονται στα διάφορα κτίρια και αντικείμενα.

Πρόλογος

Του Τζάιλς Ράιλι, γιατρού

Τα γεγονότα τα οποία καταγράφονται στην αφήγηση αυτή έλαβαν χώρα περίπου προ τεσσάρων ετών. Οι εξελίξεις έχουν καταστήσει αναγκαίο, κατά την άποψή μου, να παρουσιαστεί στο κοινό μία σαφής περιγραφή τους. Έχουν κυκλοφορήσει οι πλέον εξωφρενικές και αβάσιμες φήμες, οι οποίες αφήνουν να εννοηθεί πως αποσιωπήθηκαν σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία και, γενικά, τέτοιου είδους ανοησίες. Αυτές οι ανακρίβειες έχουν εμφανιστεί κατά κύριο λόγο στον αμερικανικό Τύπο.

Για προφανείς λόγους κρίθηκε επιθυμητό το κείμενο αυτό να μην προέλθει από την πένα κάποιου εκ των μελών της αποστολής, το οποίο ενδεχομένως να θεωρούνταν προκατειλημμένο.

Επομένως, πρότεινα στη δεσποινίδα Έιμι Λέδεραν να αναλάβει εκείνη αυτό το έργο. Είναι καταφανώς το κατάλληλο πρόσωπο. Διαθέτει απόλυτη επαγγελματική ακεραιότητα, δεν είναι προκατειλημμένη, καθώς δεν είχε ουδεμία προηγούμενη σχέση με την αποστολή του Πανεπιστημίου Πίττσασουν στο Ιράκ, ενώ αποδείχθηκε παρατηρητική και ευφυής αυτόπτης μάρτυς.

Δεν ήταν ιδιαίτερα εύκολο να πειστεί η δεσποινίς Λέδεραν να αναλάβει αυτό το έργο. Για την ακρίβεια, το να την πείσω αποδείχθηκε ένας από τους δυσκολότερους στόχους της επαγγελματικής πορείας μου, ενώ και μετά την αρχική συμφωνία επέδειξε μια πα-

ράδοξη διστακτικότητα στο να μου επιτρέψει να δω το χειρόγραφο. Διαπίστωσα πως αυτό οφειλόταν εν μέρει στο γεγονός ότι είχε συμπεριλάβει ορισμένα επικριτικά σχόλια, τα οποία αφορούσαν την κόρη μου Σίλα. Αυτό το ζήτημα προσπεράστηκε γρήγορα, καθώς τη διαβεβαίωσα πως, καθώς στην εποχή μας τα παιδιά επικρίνουν απρόσκοπτα τους γονείς τους εντύπως, οι γονείς ευχαρίστως βλέπουν τους απογόνους τους να καθίστανται στόχοι επικρίσεων! Η άλλη αντίρρησή της είχε να κάνει με την ακραία μετριοφροσύνη της ως προς το λογοτεχνικό ύφος της. Ήλπιζε πως θα διόρθωνα «γραμματικά λάθη και όλα τα σχετικά». Αντιθέτως, αρνήθηκα να αλλάξω έστω και μία λέξη. Το ύφος της δεσποινίδος Λέδεραν είναι κατά την άποψή μου γλαφυρό, ιδιαίτερο και απολύτως κατάλληλο. Εφόσον αποκαλεί τον Ηρακλή Πουαρό στη μια παράγραφο «Πουαρό» και στην επόμενη «κύριο Πουαρό», η διαφοροποίηση αυτή είναι ενδιαφέρουσα και συνάμα ενδεικτική. Τη μια στιγμή, ας πούμε, «θυμάται τους τρόπους της» (και οι νοσοκόμες γενικά είναι πολύ τυπικές σε θέματα τύπων) και την επόμενη το ενδιαφέρον της για όσα αφηγείται είναι αυτό ενός απλού ανθρώπου, οι τύποι και οι καθωσπρεπισμοί ξεχνιούνται!

Η μόνη παρέμβασή μου ήταν να λάβω το θάρρος να γράψω ένα πρώτο κεφάλαιο – με τη βοήθεια μιας επιστολής που είχε την ευγενή καλοσύνη να μου παραχωρήσει φιλικό πρόσωπο της δεσποινίδος Λέδεραν. Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να λειτουργήσει κατά κάποιον τρόπο σαν μια πρόχειρη προσωπογραφία, να σκιαγραφήσει, δηλαδή, σε γενικές γραμμές την αφηγήτρια.

Προμετωπίδα

Στο φουαγιέ του ξενοδοχείου Τίγρης Παλάς, στη Βαγδάτη, μια νοσοκόμα ολοκλήρωνε μια επιστολή. Η πένα της χάρασε με ζωηρό ρυθμό το χαρτί.

...Λοιπόν, αγαπητή μου, νομίζω πως δεν έχω άλλα νέα να σου γράψω. Οφείλω να ομολογήσω πως ήταν ευχάριστο που επισκέφθηκα κάποιες γωνιές του κόσμου μας – αν και προσωπικά προτιμώ την Αγγλία κάθε φορά, το δίκως άλλο. Το χώμα και το χάος στη Βαγδάτη θα σου φαίνονταν απίστευτα, δεν είναι καθόλου ρομαντικά, όπως θα νόμιζε κανείς διαβάζοντας το Χίλιες και Μία Νύχτες! Φυσικά, είναι χαριτωμένα δίπλα στον ποταμό, όμως η πόλη είναι απαίσια και δε βρίσκεις καν ένα σωστό κατάστημα. Ο επισμηναγός Κέλσει με συνόδευσε στα παζάρια και, φυσικά, δε θα μπορούσε να αρνηθεί κανείς πως είναι γραφικά, όμως κατακλύζονται από ένα σωρό άχρηστα πράγματα και από τα χτυπήματα των σφυριών πάνω σε μπρούντζινα φύλλα τόσο πολύ, που σε πιάνει πονοκέφαλος, και σίγουρα δεν είχαν πράγματα που θα ήθελα να χρησιμοποιήσω στο σπίτι μου, εκτός κι αν ήμουν σίγουρη πως καθαρίστηκαν καλά. Πρέπει να έχεις τον νου σου με τα μπρούντζινα σκεύη, καθώς οξειδώνονται.

Θα σου γράψω αν προκύψει κάποια εξέλιξη σχετικά με τη

δουλειά για την οποία μου μίλησε ο δρ Ράιλι. Είπε πως αυτός ο Αμερικανός κύριος βρίσκεται στη Βαγδάτη τώρα και ενδεχομένως να έρθει να με επισκεφθεί σήμερα το απόγευμα. Για τη σύζυγό του θέλει να μιλήσουμε, η γυναίκα... φαντάζεται διάφορα, τουλάχιστον έτσι είπε ο δρ Ράιλι. Δεν επεκτάθηκε και, προφανώς, αγαπητή μου, καταλαβαίνει κανείς τι σημαίνει συνήθως αυτό (ελπίζω να μην πρόκειται για Τ.Π.!). Φυσικά, ο δρ Ράιλι δεν είπε κάτι, όμως είχε ένα περίεργο ύφος, δεν ξέρω αν με καταλαβαίνεις. Αυτός ο δρ Λάιντερ είναι αρχαιολόγος, ανασκάπτει έναν τύμβο κάπου στην έρημο, για λογαριασμό ενός αμερικανικού μουσείου.

Λοιπόν, αγαπητή μου, σε αφήνω τώρα. Αυτό που μου έγραψες για τη νεαρή Στάμπινς μου φάνηκε ξεκαρδιστικό! Αλήθεια, τι είπε η προϊσταμένη;

Εδώ βάζω τελεία.

*Με απεριόριστη εκτίμηση,
Ειμι Λέδεραν*

Αφού τοποθέτησε την επιστολή σε έναν φάκελο, την απνύθινε στην αδελφή Κέρσο, Νοσοκομείο του Αγίου Χριστοφόρου, Λονδίνο.

Όπως κούμπωνε την πένα της, ένα από τα ντόπια αγόρια την πλησίασε.

«Ένας κύριος ήρθε να σας δει. Ο δρ Λάιντερ».

Η νοσοκόμα Λέδεραν στράφηκε προς το σημείο που της υπέδειξε το αγόρι. Είδε έναν άνδρα μετρίου αναστήματος, με ελαφρώς κυρτούς ώμους, καστανή γενειάδα και καλοσυνάτο, κουρασμένο βλέμμα.

Ο δρ Λάιντερ είδε μια γυναίκα περίπου τριάντα πέντε ετών, με στητή κορμοστασιά που φανέρωνε αυτοπεποίθηση. Διέκρινε ένα καλόγνωμο πρόσωπο, με ελαφρώς έντονα γαλάζια μάτια και σιλπνά καστανά μαλλιά. Του φάνηκε πως η γυναίκα είχε ακριβώς την όψη που έπρεπε να έχει μια νοσοκόμα που θα αναλάμβανε μια νευρική ασθενή: εύθυμη, ανθεκτική, οξύνους και μετρημένη.

Η νοσοκόμα Λέδεραν, σκέφτηκε, είναι κατάλληλη.

Η Έμι Λέδεραν συστήνεται

Δε διεκδικώ τον τίτλο της συγγραφέως ούτε θεωρώ πως γνωρίζω οτιδήποτε σχετικά με τη συγγραφή. Ο μόνος λόγος που γράφω αυτές τις αράδες είναι επειδή μου το ζήτησε ο δρ Ράιλι και, για κάποιο λόγο, όταν ο δρ Ράιλι σου ζητά κάτι, δε θέλεις να αρνηθείς.

«Αχ, μα, γιατρέ», είπα, «δεν είμαι των γραμμάτων εγώ... δεν είμαι καθόλου των γραμμάτων».

«Ανοπίεις!» απάντησε εκείνος. «Προσεγγίστε το σαν να κρατάτε σημειώσεις για κάποιον ασθενή, αν προτιμάτε».

Ναι, σύμφωνα, θα μπορούσε να το δει κανείς κι έτσι.

Ο δρ Ράιλι συνέχισε ακάθεκτος. Δήλωσε πως μια αφτιασίδωτη, απλή περιγραφή όσων συνέβησαν στην Τελ Γιαριμτζά ήταν επειγόντως απαραίτητη.

«Αν τη συγγράψει κάποιος από τα εμπλεκόμενα μέρη, θα υστερεί σε πειστικότητα. Θα βρεθούν κάποιοι να πουν ότι ο συγγραφέας είναι προκατειλημμένος, με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο».

Και αυτό, βεβαίως, ήταν αλήθεια. Προσωπικά, συμμετείχα στα γεγονότα, αλλά ταυτόχρονα δεν εμπλεκόμουν, κατά κάποιον τρόπο.

«Και γιατί δε γράφετε εσείς το βιβλίο, γιατρέ;» ρώτησα.

«Δε βρισκόμουν εκεί... αντίθετα με εσάς. Άλλωστε», συμπλήρωσε με έναν στεναγμό, «η κόρη μου δε θα μου το επιτρέψει».

Ο τρόπος που υποκύπτει στα τερτίπια αυτού του κοριτσόπουλου είναι πραγματικά αισχρός. Κι αυτό σκεφτόμουν να του πω, όταν παρατήρησα πως το βλέμμα του λαμπύριζε. Αυτό ήταν το χειρότερο στην περίπτωση του δρα Ράιλι. Ποτέ δεν ήξερες αν χαριτολογούσε ή όχι. Πάντοτε ό,τι έλεγε το έλεγε με τον ίδιο μελαγχολικό τόνο... όμως στις μισές περιπτώσεις υπέβασκε μια παιχνιδιάρικη διάθεση.

«Τι να πω», αποκρίθηκα επιφυλακτικά, «φαντάζομαι πως θα μπορούσα».

«Προφανώς και θα μπορούσατε».

«Το θέμα είναι ότι δεν ξέρω από πού να αρχίσω».

«Στο πρόβλημα αυτό υφίσταται ένα χρήσιμο προηγούμενο. Αρχίστε από την αρχή, φτάστε στο τέλος κι εκεί σταματήστε».

«Δεν είμαι καν βέβαιη πού και ποια ήταν η αρχή», σχολίασα προβληματισμένη.

«Πιστέψτε με, αδελφή, η δυσκολία να εντοπιστεί η αφετηρία δε συγκρίνεται καν με τη δυσκολία να εντοπιστεί το σημείο του τερματισμού. Τουλάχιστον αυτό παθαίνω εγώ κάθε φορά που πρέπει να δώσω μια ομιλία. Πρέπει να βρεθεί κάποιος να με βουτήξει από την ουρά της ρεντιγκότας μου για να με κατεβάσει με το ζόρι από το βήμα».

«Αχ, αστειεύεστε, γιατρέ».

«Σοβαρολογώ! Λοιπόν, τι λέτε;»

Με προβλημάτιζε και κάτι άλλο. Αφού δίστασα λίγες στιγμές ακόμη, είπα: «Ξέρετε, γιατρέ, φοβάμαι πως έχω την τάση να γίνω... ξέρετε, κάπως... προσωπική σε ορισμένες περιπτώσεις».

«Θεέ και Κύριε! Αδελφή, τι είναι αυτά που λέτε; Όσο πιο προσωπική τόσο το καλύτερο! Εδώ μιλάμε για μια ιστορία όπου ενεπλάκησαν άνθρωποι, όχι ανδρείκελα! Γράψτε σε προσωπικό ύφος, γράψτε προκατειλημμένα, φλυαρήστε, κάντε ό,τι νομίζετε! Το ζήτημα είναι να γράψετε με τον δικό σας τρόπο. Όποια σημεία μπορεί να θεωρηθούν συκοφαντικά μπορούμε να τα κλαδέσουμε αργότερα! Βάλτε μπροστά. Είστε φρόνιμη γυναίκα και θα περιγράψετε την υπόθεση αυτή με φρόνιμο, λογικό τρόπο».

Έτσι, το ζήτημα έκλεισε κι εγώ υποσχέθηκα να βάλω τα δυνατά μου.

Και να που βρίσκομαι τώρα στην αφετηρία, όμως, όπως είπα και στον γιατρό, είναι δύσκολο να εντοπίσεις από πού ακριβώς πρέπει να ξεκινήσεις.

Φαντάζομαι πως σκόπιμο θα ήταν να αναφέρω κάποια πράγματα για τον εαυτό μου. Είμαι τριάντα δύο ετών και ονομάζομαι Έιμι Λέδεραν. Εκπαιδεύτηκα στο Νοσοκομείο του Αγίου Χριστοφόρου και στη συνέχεια εργάστηκα επί δύο χρόνια σε μαιευτική κλινική. Ανέλαβα ορισμένους ιδιώτες και επί τέσσερα χρόνια εργάστηκα στον Οίκο Ευγηρίας της δεσποινίδος Μπέντιξ, στο Ντέβονσαϊρ Πλέις. Στο Ιράκ ταξίδεψα συνοδεύοντας μια κυρία Κέλσει. Είχα αναλάβει το μωρό της όταν γεννήθηκε. Επρόκειτο να ταξιδέψει στη Βαγδάτη με τον σύζυγό της και ήδη είχε κλείσει μια νταντά, η οποία εργάστηκε εκεί πέρα για κάποια χρόνια στο σπίτι φίλων της. Τα παιδιά τους επρόκειτο να επιστρέψουν στην πατρίδα, προκειμένου να πάνε σχολείο, και η νταντά είχε συμφωνήσει να εργαστεί για την κυρία Κέλσει όταν θα έφευγαν τα παιδιά. Η κυρία Κέλσει ήταν ντελικάτος χαρακτήρας και την ανησυχούσε η προοπτική ενός ταξιδιού στο εξωτερικό με τόσο μικρό παιδί, έτσι ο επισμηναγός Κέλσει κανόνισε να τη συνοδεύσω ώστε να φροντίζω τόσο την ίδια όσο και το μωρό. Θα μου κάλυπταν τα έξοδα επιστροφής στην πατρίδα, εκτός κι αν βρίσκαμε κάποιον που θα χρειαζόταν νοσοκόμα για το ταξίδι της επιστροφής.

Λοιπόν, δεν υπάρχει λόγος να περιγράψω τους Κέλσει – το μωρό ήταν μια γλύκα και η κυρία Κέλσει πολύ καλή, αν και κάπως νευρική. Μου άρεσε πάρα πολύ το ταξίδι. Ποτέ άλλοτε δεν είχα κάνει μεγάλο ταξίδι με πλοίο.

Ο δρ Ράιλι ταξίδευε με το ίδιο πλοίο. Ήταν ένας άνδρας μελαχρινός, με μακρύ πρόσωπο, που έλεγε ένα σωρό αστεία πράγματα με σιγανή, θλιμμένη φωνή. Νομίζω πως του άρεσε να με πειράζει και συνήθιζε να λέει ένα σωρό εξωφρενικά πράγματα για να δει αν θα τα έχαβα. Εργαζόταν ως χειρουργός σε ένα μέρος

που το έλεγαν Χασανιέ, μιάμιση μέρα δρόμος από τη Βαγδάτη.

Συμπλήρωνα περίπου μία εβδομάδα στη Βαγδάτη, όταν τον συνάντησα τυχαία· με ρώτησε πότε θα έφευγα από τους Κέλσεϊ. Του είπα πως ήταν μια ευχάριστη σύμπτωση το ότι με ρωτούσε, καθώς οι Ράιτ (η άλλη οικογένεια που ανέφερα) επρόκειτο να επιστρέψουν στην πατρίδα νωρίτερα απ' ό,τι αρχικά προγραμματίζαν, έτσι η νταντά τους ήταν ελεύθερη να πιάσει δουλειά αμέσως.

Ο γιατρός είπε πως είχε μάθει για τους Ράιτ και αυτός ήταν ο λόγος που με ρώτησε.

«Μάλιστα, αδελφή, ενδεχομένως να σας έχω βρει μια δουλειά».

«Ασθενής;»

Ζάρωσε το πρόσωπό του σαν να ζύγιζε την απάντησή του.

«Δε θα έλεγα πως πρόκειται για ασθενή. Είναι απλά μια κυρία, η οποία... πώς να το θέσω... φαντάζεται διάφορα».

«Α!» έκανα.

(Συνήθως αυτό ένα πράγμα σημαίνει: άνθρωπο που πίνει ή παίρνει ναρκωτικά!)

Ο δρ Ράιλι δεν επεκτάθηκε. Ήταν πολύ διακριτικός. «Ναι», είπε. «Πρόκειται για την κυρία Λάιντνερ. Ο σύζυγός της είναι Αμερικανός... Για την ακρίβεια, Σουηδός στην καταγωγή. Είναι επικεφαλής μιας μεγάλης αμερικανικής ανασκαφής».

Έτσι, μου περιέγραψε πώς η αποστολή αυτή ανέσκαπτε την τοποθεσία μιας μεγάλης πόλης των Ασσυρίων, ανάλογης της Νινευί. Η βάση της αποστολής δεν απείχε ιδιαίτερα από τη Χασανιέ, όμως το σημείο ήταν απομονωμένο και ο δρ Λάιντνερ από καιρό ανησυχούσε για την υγεία της συζύγου του.

«Δεν είπε συγκεκριμένα περί τίνος πρόκειται, όμως, απ' ό,τι κατάλαβα, η γυναίκα εκδηλώνει συνεχόμενους νευρικούς τρόμους».

«Περνά μόνη της όλη την ημέρα ανάμεσα στους ντόπιους;» ρώτησα.

«Α, όχι, στο σπίτι είναι πολύς κόσμος, επτά ή οκτώ άτομα. Δε νομίζω πως μένει στιγμή μόνη της. Όμως είναι μάλλον προφανές

πως έχει περιέλθει σε μια αλλόκοτη κατάσταση. Ο Λάιντερ ντίνγεται στη δουλειά, όμως είναι τρελός και παλαβός για τη σύζυγό του και ανησυχεί, καθώς αναλογίζεται την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει. Αποφάσισε πως θα ένιωθε καλύτερα αν γνώριζε πως υπήρχε κάποιο υπεύθυνο άτομο, με άριστες γνώσεις, που θα είχε τον νου του στη σύζυγό του».

«Και η κυρία Λάιντερ τι λέει για όλα αυτά;»

«Η κυρία Λάιντερ είναι μια ιδιαίτερα συμπαθής κυρία», απάντησε ο δρ Ράιλι με βαριά φωνή. «Σπάνια έχει την ίδια άποψη για κάτι επί δύο συνεχόμενες μέρες. Όμως, σε γενικές γραμμές, βλέπει θετικά την προοπτική αυτή. Είναι μια παράξενη γυναίκα. Έχει διάφορες ιδιοτροπίες και υποψιάζομαι πως είναι πρωταθλήτρια στα ψέματα, όμως ο Λάιντερ φαίνεται πως πιστεύει ειλικρινά ότι για τον άλφα ή βήτα λόγο κάτι την έχει τρομοκρατήσει».

«Η ίδια τι σας είπε, γιατρέ;»

«Α, δεν έχει μιλήσει μαζί μου! Άλλωστε, δε με συμπαθεί... για διάφορους λόγους. Ο Λάιντερ ήταν που ήρθε και με βρήκε και μου πρότεινε αυτό το σχέδιο. Λοιπόν, αδελφή, πώς σας ακούγεται αυτή η ιδέα; Θα δείτε και λίγο περισσότερο τη χώρα, προτού επιστρέψετε, καθώς η ανασκαφή θα συνεχιστεί για τους επόμενους δύο μήνες. Άλλωστε, μια ανασκαφή είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα διαδικασία».

Δίστασα για λίγο, καθώς αναλογιζόμουν την πρόταση που μου έγινε.

«Λοιπόν, νομίζω πως θα έπρεπε να το προσπαθήσω», απάντησα τελικά.

«Έξοχα», είπε ο δρ Ράιλι, καθώς σηκωνόταν. «Ο Λάιντερ βρίσκεται στη Βαγδάτη σήμερα. Θα του πω να περάσει να σας δει, ώστε να συμφωνήσετε στα διαδικαστικά».

Πράγματι ο δρ Λάιντερ ήρθε στο ξενοδοχείο εκείνο το απόγευμα. Ήταν μεσήλικας, με κάπως νευρικό, διστακτικό ύφος. Η όψη του ανάδινε ευγένεια, καλοσύνη, αλλά συνάμα και κάτι σαν ανημποριά.

Ακουγόταν πολύ αφοσιωμένος στη σύζυγό του, όμως ήταν ιδιαίτερα ασαφής στην περιγραφή του θέματος που αντιμετώπιζε.

«Βλέπετε», είπε, καθώς τραβούσε τα γένια του κάπως προβληματισμένος, με τρόπο που αργότερα κατάλαβα πως ήταν χαρακτηριστικός του, «η σύζυγός μου βρίσκεται σε ιδιαίτερα νευρική κατάσταση. Είμαι... είμαι πολύ ανήσυχος για αυτήν».

«Η σωματική της υγεία είναι καλή;» ρώτησα.

«Ναι... ω, ναι, έτσι νομίζω. Όχι, δε νομίζω πως αντιμετωπίζει κάποιο σωματικό πρόβλημα. Όμως, να... πώς να το πω... φαντάζεται διάφορα, καταλαβαίνετε».

«Τι εννοείτε όταν λέτε διάφορα;» ρώτησα.

Εκείνος, όμως, απέφυγε να μου απαντήσει ξεκάθαρα και αρκέστηκε να μουρμουρίσει προβληματισμένος: «Αναστατώνεται χωρίς λόγο και αιτία... πραγματικά δεν μπορώ να διακρίνω οποιαδήποτε βάση για αυτούς τους φόβους».

«Φόβους για τι πράγμα, δρ Λάιντνερ;»

«Να, απλά... νευρικοί τρόμοι, ξέρετε», απάντησε αόριστα.

Στοίχημα δέκα προς ένα, σκέφτηκα, ότι είναι ναρκωτικά. Κι αυτός δεν το καταλαβαίνει!

Πολλοί άνδρες δεν μπορούν να το καταλάβουν. Απορούν για ποιον λόγο οι γυναίκες τους είναι τόσο νευρικές και συμπεριφέρονται τόσο κυκλοθυμικά.

Θέλησα να μάθω αν η ίδια η κυρία Λάιντνερ ήταν σύμφωνη με την πρόταση να πάω.

Το πρόσωπό του φωτίστηκε.

«Ναι. Αιφνιδιάστηκα. Ήταν μια πολύ ευχάριστη έκπληξη. Είπε πως έβρισκε την ιδέα πολύ καλή. Και ότι θα αισθανόταν πολύ πιο ασφαλής».

Η λέξη αυτή μου προκάλεσε εντύπωση. *Ασφαλής*. Πολύ παράξενη επιλογή λέξης. Άρχισα να εικάζω ότι η κυρία Λάιντνερ ενδεχομένως να αντιμετώπιζε ψυχολογικά θέματα.

Συνέχισε με έναν σχεδόν αγορίστικο ενθουσιασμό.

«Είμαι βέβαιος πως θα τα πάτε περίφημα μαζί της. Είναι πραγ-

ματικά μια πολύ γοητευτική γυναίκα». Χαμογέλασε αφοπλιστικά. «Αισθάνεται πως θα αποτελέσετε για την ίδια τεράστια παρηγοριά. Το ίδιο αισθάνθηκα κι εγώ, μόλις σας είδα. Δείχνετε, αν μου επιτρέπετε, τόσο έξοχα υγιής και φρόνιμη γυναίκα! Είμαι βέβαιος πως είστε ιδανική για τη Λουίζ».

«Μια προσπάθεια σίγουρα δε βλάπτει, δρ Λάιντνερ», είπα εύθυμα. «Ελπίζω να φανώ χρήσιμη στη σύζυγό σας. Μήπως αισθάνεται νευρικήτητα απέναντι στους ντόπιους;»

«Έλα, Χριστέ και Παναγιά, όχι!» Έγνεψε αρνητικά, σαν να έβρισκε αστεία την ερώτησή μου. «Η σύζυγός μου συμπαθεί ιδιαίτερα τους Άραβες... Εκτιμά την απλότητα και το χιούμορ τους. Αυτή είναι μόλις η δεύτερη σεζόν της εδώ... έχουμε λιγότερο από δύο χρόνια παντρεμένοι... όμως ήδη μιλά αρκετά καλά τα αραβικά».

Παρέμεινα σιωπηλή για μερικές στιγμές και τελικά έκανα ακόμη μια προσπάθεια.

«Δεν μπορείτε να μου πείτε τι είναι αυτό που φοβάται η σύζυγός σας, δρ. Λάιντνερ;» ρώτησα.

Εκείνος αρχικά δίστασε.

«Ελπίζω... πιστεύω... πως θα σας το πει η ίδια αυτό», είπε τελικά.

Δεν κατάφερα να του αποσπάσω κάτι περισσότερο.

*Μια γυναίκα που δε λέει ψέματα
είναι μια γυναίκα δίχως φαντασία και δίχως συμπόνια.*

Όταν η Έμιμ Λέδεραν ταξιδεύει ως την έρημο του Ιράκ, σε μια ανασκαφή, για να φροντίσει τη γυναίκα ενός διάσημου αρχαιολόγου, η πραγματικότητα που συναντά αποδεικνύεται πολύ πιο πολύπλοκη και παράξενη απ' ό,τι θα μπορούσε να φανταστεί. Τα περίεργα οράματα και ο νευρικός τρόμος της ασθενούς τής φαίνονται αβάσιμα, αλλά, καθώς ο ηλεκτρισμός στην ατμόσφαιρα μεγαλώνει, τα πράγματα παίρνουν μια φοβερή τροπή – και καταλήγουν στον φόνο.

Η τύχη τα φέρνει έτσι ώστε ο διάσημος ντετέκτιβ Ηρακλής Πουαρό να βρίσκεται εκείνες τις μέρες στην περιοχή, καθ' οδόν προς τη Βαγδάτη. Κι όταν του ζητούν τη βοήθειά του, δεν μπορεί να αρνηθεί. Με μόνο στοιχείο μια σαγόνα αίμα, στη μέση της ερήμου, θα προσπαθήσει να λύσει ένα μυστήριο που δοκιμάζει για πρώτη φορά τόσο πολύ τις δυνάμεις του, κι ας είναι ανεξάντλητες...

2 ΔΙΣΚΕΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 22733

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ